

שיטת בעל ה'שרידי אש' בלימוד הגמרא

מבוא

- א. הלמדן מול הפוסק
  - ב. בירור הגירסה הנכונה בראיות מוצקות
  - ג. "המעין הקדוש והטהור של הישיבות"
  - ד. קומה נוספת של מחשבה
- נספח: עיון בהגהת הרב ויינברג לספר התרומה

מבוא

הרב יחיאל יעקב ויינברג זצ"ל (תרמ"ד-תשכ"ו) חיבר בין עולמות לימוד שונים. הוא היה עילוי בישיבת סלובודקה וגם היה ראש בית המדרש לרבנים בברלין. הוא פיתח מאוד את עולם המחקר התלמודי, ואף כתב ספר בשם 'מחקרים בתלמוד', יחד עם זאת חידושו לש"ס הם בסגנון ראשי הישיבות של ליטא. נוסף להיותו למדן ופוסק היה הרב ויינברג איש מחשבה, ובספרו 'לפרקים' קובצו חלק ממאמריו שמתאפיינים במקוריותם. הייחודיות שבחידושו על הש"ס היא בזה שהוסיף קומה נוספת של מחשבה שמבארת את הסוגיה ונותנת לה עומק והבנה נוספים.

א. הלמדן מול הפוסק

הרב ויינברג ידע להבחין היטב בין התפקיד של הלמדן לעומת התפקיד של הפוסק, והקפיד שלא לערבב בין התחומים. נפקא מינה להבדל ביניהם היא השאלה האם מותר לחלוק על האחרונים. הרב ויינברג לימד שבתפקיד הלמדן בוודאי שמותר לחלוק עליהם, אך בתפקיד הפוסק יש להיזהר בכך מאוד:

מה שכתב להקשות על סברתי ברוב וחזקה מדברי גדולי האחרונים הפנ"י והגרע"א - לא נעלם ממני שגדולי האחרונים תפסו בפשיטות שרוב עדיף מחזקה, אבל מה בכך, הלא כן היא דרכה של תורה לפלפל ולחדש גם נגד גדולי האחרונים, ורק בנוגע להלכה למעשה אסור לנו להעלים עין מדברי הגאונים ז"ל שדעתם רחבה מדעתנו והננו כולנו כקליפת השום נגדם, אבל בנוגע לסברא ולהסברת המושגים יש לנו רשות לחדש ולומר דברים שלא עמדו עליהם, כי כל איש מישראל שנשמתו הייתה במעמד הר סיני קיבל חלקו בתורה ובחידושי התורה, ואין לערער נגד זה².

1 יצא לאור בהוצאת בית המדרש לרבנים בברלין בשנת תרח"ץ.

2 שו"ת שרידי אש חלק א סימן קיג (הסימונים על פי המהדורה החדשה). וראה גם שם סימן עט.

בנקודה הזאת יש הבדל משמעותי מאוד בין הרב ויינברג לבין פוסקים אחרים כמו הרב משה פיינשטיין³ והרב עובדיה יוסף, הסוברים שגם בפסיקת הלכה מותר לחלוק על אחרונים מתוך ענווה⁴.

הרב אליעזר ברקוביץ, תלמידו של הרב ויינברג, העיד שאמנם בלימוד העיוני רבו היה חולק על האחרונים בהבנת הסוגיה, אך בפסיקה ההלכתית ביטל את דעתו מפניהם⁵: "היה הבדל עצום בין הרב ויינברג כלמדן נועז לבין זהירותו כפוסק. כלמדן הייתה לו עצמאות אינטלקטואלית, אך כפוסק הוא היה מתייחס ביראת כבוד לא רק לגדולי האחרונים, אלא גם לגדולים שבדורו. תשובות רבות שכתב מסתיימות באמירה שהוא מרגיש שההכרעה הסופית צריכה להיות יחד עם פוסקים נוספים⁶. הרב ברקוביץ מספר שבשנת תרצ"ח כשהוא היה רב צעיר בברלין הובאה בפניו שאלה הלכתית חמורה מאוד. הוא למד את הסוגיה ואת המקורות וכתב תשובה, שאותה הציג בפני הרב ויינברג כדי לשמוע את דעתו. אך הרב ויינברג השיב שהוא לא מסוגל לקחת על עצמו את האחריות לפסק זה, ויש לשלוח אותו לגדול הדור, הרב חיים עוזר גרודזינסקי מווילנא, לשמוע מה דעתו⁷. הרב ברקוביץ סיפר שתגובתו של רבו נחרתה בלבו והשפיעה עליו במהלך כל חייו⁸.

ב. בירור הגירסה הנכונה בראיות מוצקות

הרב ויינברג ראה ערך גדול בבירור הגירסאות הנכונות של הראשונים⁹. הוא נהג לספר את האנקדוטה הבאה על היחס למחקר תלמודי ותיקוני גירסאות מול הפלפול: מסופר שהרד"צ הופמן התארח פעם בעיירת קייט בגרמניה אליה היו מגיעים רבנים חשובים ממזרח אירופה. אחד הרבנים ניגש לרב הופמן עם קושיא על רש"י, אך

- 3 שו"ת אגרות משה יורה דעה חלק א סימן קא.
- 4 הקדמה לשו"ת יביע אומר ח"א. וראה במאמרי 'קווים לדרכי לימודו ומדיניותו ההלכתית של מרן הרב עובדיה יוסף זצ"ל', 'המעין' גיליון 242, תמוז תשפ"ב, עמ' 268-270.
- 5 Rabbi Dr. Eliezer Berkovits, "Rabbi Yechiel Yakob Weinberg zt"l: My Teacher and Master," Tradition 8:2 (Summer 1966), p. 6-7
- 6 שם עמ' 10-9.
- 7 לימים הרב ויינברג כלל את תשובתו של תלמידו בשו"ת שרידי אש (אבן העזר ס' צז) וכתב בתחילתה: "תשובה זו, המצטיינת בבקיאות ובהגיון חריף וצלול, נכתבה ע"י מי שהיה תלמידי הרה"ג גדול בתורה ובחכמה הרב ר' אליעזר ברקוביץ שליט"א, ששימש בשעתו רב העדה בברלין".
- 8 Tradition שם עמ' 10.
- 9 ראה שו"ת 'שרידי אש' חלק ג (מוסד הרב קוק, ירושלים תשל"ו) עמ' תא-תח על תיקוני ספרים קדמונים. וראה במאמר 'בעלי תריסין בבית המדרש' בתוך: 'לפרקים' (ירושלים תש"פ), עמ' תיז-תכב.

הרב הופמן אמר שיש טעות דפוס וממילא אין קושיא. הרב לא אהב את תירוצו של הרד"צ הופמן וניגש עם הקושיא לאחד מגדולי הדור שהיה שם, והוא תירץ תירוץ מפולפל. הרד"צ הופמן אמר לאותו גדול: "ההבדל בינך וביני הוא שכשאתי אגיע לעולם האמת רש"י יקבל את פניי, כי המדפיסים שיבשו את כוונתו ואני תיקנתי את הגירסה. ואילו כשאתה תגיע לעולם האמת המדפיסים יקבלו את פניך, כי אתה הגנת עליהם בפפוליק"י¹⁰...

יחד עם זאת הרב ויינברג היה זהיר מאוד בתיקוני גירסאות, והקפיד שלא לעשות זאת על בסיס סברות, אלא על בסיס ראיות מוצקות בלבד. הרב ברקוביץ מספר שסייע לרב ויינברג בבירור השאלה לגבי הימום הבהמות ע"י חשמול, והיה צורך בין היתר לברר את הבעיה של 'נפולה' כשהבהמה נופלת עקב מכת החשמל. בבית יוסף בורה דעה (סי' נח) מובא שיש סתירה בין הנאמר בספר התרומה (סי' יח) לדברי הגמרא בחולין (נא, א). הרב ברקוביץ מספר "עקב חשיבות הבירור, הרב ויינברג דרש ממני לבדוק במקור כל ציטוט המובא בבית יוסף. כשבדקתי את ספר התרומה הסגנון שלו הוביל אותי להאמין שנפלה בו טעות סופר, המסבירה את הסתירה בינו לגמרא בחולין. הלכתי לחדרו של הרב ויינברג בבית המדרש והצגתי לו את עמדותי במשך כמה שעות. הרב ויינברג לא קיבל את דבריי. אך למחרת, בדרך לבית המדרש, פגשתי אותו עם החיוך המיוחד שלו, והוא אמר לי: 'אתה יודע? נפלה טעות סופר בספר התרומה!' אפשר כמובן לדמייין כיצד הופתעתי מתגובתו. עדיין עם חיוכו הוא אמר: 'אתה שיערת, אך לי יש הוכחות!'¹¹. הלקח הזה נשאר עמדי. לפני קצת יותר משנה¹² עיינתי שם בספר התרומה בהקשר לנושא אחר שעבדתי עליו, אך הפעם לבד. מצאתי את הסתירה בין ספר התרומה לגמרא בחולין, כשעיינתי במקור שוב הייתי בטוח שנפלה טעות סופר, אך הפעם זכרתי את שיטת ביסוס הראיות שהרב ויינברג הראה לי לפני כל כך הרבה שנים. בדקתי לפי זה ומצאתי ללא צל של ספק שבמקור נפלה טעות סופר"¹³.

ג. "המעין הקדוש והטהור של הישיבות"

אחד מתלמידי הקרובים של הרב ויינברג היה הרב שאול וינגורט, שלמד בבית המדרש לרבנים בברלין ולימים נהרג בתאונת רכבת במונטרה. הרב ויינברג כתב

10 שם עמ' 7-8.

11 לעיין בהוכחותיו של הרב ויינברג עיין בשו"ת שרידי אש חלק ב סימן ד פרק ד, ובנספח שבסוף מאמר זה.

12 המאמר התפרסם בקיץ תשכ"ו מעט לאחר פטירתו של הרב ויינברג.

13 שם עמ' 8-9.

מאמר לזכרו בשם 'כלולת שאול'¹⁴, ושם סיפר שהרב וינגורט עמל קשה בלימודיו בבית המדרש לרבנים (במקביל למד גם באוניברסיטה וקיבל תואר ד"ר), וכאשר ביקש לעמוד בתנאים לקבלת תעודת הסמיכה הרב ויינברג ביקש בקשה: "כשמסרתי לשאול ז"ל את השאלות בכתב אמרתי לו: 'מובטחני בך שתעשה עבודתך באמונה כהרגלך תמיד. אלא שבקשה אחת לי אליך: שאחר כך תיסע לישיבת מיר או לישיבת סלאבדוקה, שם תקדיש כל זמנך, יום ולילה ללימודי קודש, ואך לימודי קודש'. הוא נעץ בי עיניים תמהות ולכן המשכתי ואמרתי לו: 'רצוני להביאך אל המעיין ממנו שתיתי אני. לאחר ששבעת מתרבות אירופה די והותר, עליך לשוב למעיין הקדוש והטהור של הישיבות, שם תגיע לשערי בינה ודעת יתירה בתורתנו הקדושה'¹⁵.

הרב ויינברג סיפר במאמרו הנ"ל שכששאלת קבלתו של שאול וינגורט לבית המדרש הייתה על הפרק הוא בתחילה התנגד לכך. הוא הסביר ששיטת החינוך של חרדי אשכנז אינה מתאימה לילידי פולין שנתגדלו וחונכו באווירה חסידית. "לא כבני אשכנז בני פולין. בני אשכנז התרגלו כבר לאוויר הקר, קיבתם הסכינה והיא נוחה לעכל לימודים שונים. אבל אלה שנתגדלו באווירה של חסידות פולין, שכולה יהדות חמה ולוהטת, צפויים לסכנה חמורה אם יעברו לאוויר הקריר של יהדות גרמניה, שאין בה כדי חימום לאחרים בעלי מזג שונה"¹⁶.

ד. קומה נוספת של מחשבה

הרב ויינברג התייחס בחלק מן הסוגיות בגמרא להיבטים המחשבתיים והרעיוניים העולים מתוך הלימוד. תלמידו הרב אברהם אבא וינגורט, שערך בין היתר את 'חידושי בעל שרידי אש על הש"ס', קיבץ את כל אותם ההיבטים המחשבתיים, והביא בסוף כל כרך של חידושי השרידי אש 'הערות מחשבה ומוסר העולות מתוך ביאורי הגריי"ו לסוגיות ההלכתיות'.

נבחן כמה דוגמאות:

א. בחידושי ה'שרידי אש' למסכת בבא מציעא (ס' לד) הרב ויינברג מסביר את העיקרון הרוחני העומד מאחורי הדין של היאוש באבידה:

אין הרכוש הפרטי קנין עולמי בלתי מוגבל של בעל הרכוש. התורה הכירה בדרך כלל את זכות הרכוש הפרטי, אבל היא הגבילה זכות זו בתחומים

14 המאמר התפרסם בספר הזיכרון 'יד שאול' שהרב הוציא לאור יחד עם הרב פינחס ביברפלד בשנת תשי"ג, וכן התפרסם לימים בספרו 'לפרקים' ח"א (ירושלים תש"פ) עמ' קנט-קעב.

15 לפרקים עמ' קסג.

16 שם עמ' קסא.

ידועים, וזה כל זמן שרכוש זה הוא ברשותו, ואפילו אינו ברשותו אבל הוא בתחום מחשבתו. אבל משיצא הדבר מרשותו והוסח לגמרי מלבו חדלה אדנותו, והוא חוזר לאדון כל הארץ, והוא התירה למי שמצאו.

בדרך זו הרב ויינברג מסביר את מחלוקת אביי ורבא בסוגיית יאוש שלא מדעת הוי יאוש או לא הוי יאוש, וכן מסביר את מקור דין יאוש באבידה לפי הירושלמי (ראה להלן). אין כאן רק חידוש רעיוני בסוגיא, אלא בניית קומה חדשה של בירור רוחני היוצא מתוך הסוגיה.

ב. בגמרא בקידושין נאמר (ג, א-ב): "חליפין איתנהו בפחות משוה פרוטה, ואשה בפחות משוה פרוטה לא מקניא נפשה". ופירש רש"י:

לא מקניא נפשה - דגנאי הוא לה, הלכך בטיל לה לתורת חליפין בקידושין ואפילו בכלי שיש בו שוה פרוטה אי יהיב לה בלשון חליפין, עד דיהיב לה בתורת לשון קנין או קיחה או קידושין.

ה'שרידי אש'¹⁷ מלמדנו שרק קנין כסף הוא סמל לקנין ולא חליפין:

ומטעם זה אין אשה נקנית בחליפין, שאין האשה חפץ שמתחלף בדבר אחר. האישיות הוא עניין של איסור וקדושה והכסף הוא סמל של קנין לאישות, אבל חליפין דומה למשא ומתן, חילוף דבר בדבר, וזה הוא הגנאי לאשה שהזכיר רש"י. ומה שאמרה הגמרא: אשה בפחות משוה פרוטה לא מקניא נפשה, פחות משוה פרוטה הוא סימן מובהק לחליפין, שמחליף דבר בדבר, וכל אדם מחליף מה שיש לו ברגע זה לדבר אחר שרוצה בו, וזה שייך במסחר, אבל אשה אינה חפץ של מסחר.

נספח: עיון בהגהת הרב ויינברג לספר התרומה

בגמרא בחולין (נא, א) נאמר:

אמר רב הונא: זכרים [=איילים] המנגחין זה את זה - אין חוששין משום ריסוקי אברים, אף ע"ג דמידו וקיימי [=אע"פ שהם כואבים] - צימרא בעלמא הוא דנקט להו [=מדובר רק בחמימות בלבד אך לא בריסוק איברים], אי נפול לארעא - ודאי חיישינן [=אך אם הם נפלו לארץ מכח הנגיחה בודאי שחוששים לריסוק איברים].

ובהמשך הגמרא (נא, ב) נאמר:

ואמר ר"נ: בית המטבחים - אין בו משום ריסוקי אברים. ההוא תורא דנפל,

17 בחידושי ה'שרידי אש' על הש"ס ח"א קידושין סימן יא.

ואיִשְׁתַּמַּע קל נְגִיחוֹתֶיהָ [=מַעֲשֵׂה בְשׂוֹר שֶׁהוֹפֵל בְּבֵית הַמִּטְבָּחִים וְנִשְׁמָעוּ קוֹל נְגִיחוֹתָיו], עַל רַב יֵצֶחֶק בֶּר שְׁמוּאֵל בֶּר מֵרְתָא, שְׁקַל מִשׁוּפְרֵי שׁוּפְרֵי [=לִקַּח מִן הַמּוּבָחַר שֶׁבְּמוּבָחָר]; אִמְרֵי לִיָּה רַבִּנּוּן: מֵנָא לָךְ הָא? [=מִנֵּיִן לָךְ דִּין זֶה שְׁלֵא חֲשֵׁשֶׁת לְרִיסוּק אִיבְרִים?] א"ל, הֲכִי אִמַּר רַב: צִפְרָנִיּוּ נֹעֵץ עַד שְׁמַגִּיעַ לְאַרְץ [=כִּשְׁהִבְהֵמָה יוֹדַעַת שְׁעוּמַדַּת לִפְּוֹל הִיא מִתְחַזֶּקֶת בְּצִפְרָנִיָּה כְּדִי לְעַצּוֹר אֶת הַנְּפִילָה]¹⁸.

אך בספר התרומה (הלכות טרפות סימן יח) נאמר:

אֵלִים הַמִּנְגַּחִים זֶה אֶת זֶה וְנוֹפְלִין אֵין בְּהֵם מִשׁוּם רִסוּק אִיבְרִים שְׁנוּעִצִים צִפְרָנִיָּהֶם בְּאַרְץ, הָא לֹא הֲכִי אִסוּרִין שְׁמִפְּלִים אוֹתָם בְּחוּזֶק. אַבֵּל נִפְלָה מֵאֵלִיָּה אִפְּלוּ בְּלֹא יְדִיעָה מוֹתֶרֶת, בְּדִלָּא נִפְלָה מִגּוּבָה עֲשֵׂרָה טַפְחִים.

ויש להקשות על דברי ספר התרומה, מדוע כתב שהסיבה שהאיילים המתנגחים מותרים "שנועצים ציפריניהם בארץ, הא לאו הכי אסורין" - והרי הגמרא הזכירה את נעיצת הציפורניים רק לגבי בית המטבחים ולא לגבי איילים המתנגחים. ועוד, נעיצת הציפורניים היא סיבה להתיר את הבהמה כי היא עצרה את נפילתה ולכן לא חוששים לריסוק איברים, אך הגמרא אמרה לגבי האיילים המתנגחים שאם הפילו זה את זה חוששים לריסוק איברים. כיצד ספר התרומה יכול לחלוק על הגמרא?

הבית יוסף מחזק את הקושיא, וכותב שישנו חילוק בין האיילים המתנגחים לבין בית המטבחים:

ואם תאמר מה בין זה לזכרים המנגחים זה את זה ונפלו לארץ דחושישין להם, יש לומר דזכרים אינם חושבים שחבריהם יפילו, אדרבה כל אחד מהם מתחזק להפיל את חברו, ולפיכך כשחברו מפילו פתאום הוא מפילו ואין לו שהות לנעוץ ציפורניו, אבל שוורים שמפילים בבית המטבחים כשמרגישים שבני אדם רוצים להפילם כבר יודעים שסופם להפילם, ולכן משעה ראשונה אמיד נפשיה ונועץ ציפורניו עד שמגיע לארץ.

הבית יוסף מביא את דברי ספר התרומה, וכותב שכנראה הוא סובר שאיילים המתנגחים מתכוונים ליפול ולכן אין בהם ריסוק איברים בשעת נפילתם:

ואפשר שבעל התרומה מפרש זכרים המנגחים אף על פי שנופלים לארץ אין בהם משום ריסוק איברים שאין נופלים אלא מדעת, נפול לארעא פירוש בפתע פתאום חוששין.

18 וראה ירושלמי סנהדרין ג, ה: "רבי יונתן בן חלי ר' אבדומי בר ברתיה דר' טבי בשם ר' יאשיה אילין דחבטין תורא בחייליה אין בו משום ריסוק איברים. ביומוי דרבי פינחס חבטו תורא בחייליה אמר לון בחיכון שרונה וקום וערק. אמר ברוך שבחר בחכמים ובדבריהם דאמר אילין דחבטין תורא בחיילי אין בו משום ריסוק איברים".

הב"ח מביא את קושיית הבית יוסף, ומוסיף קושיא נוספת - ספר התרומה כתב "הא לאו הכי אסורין שמפילים אותם בחוזק", אך לא ברור מה כוונתו:

ועוד קשיא לי לישנא דקאמר הא לאו הכי אסורים שמפילים אותם בחוזק, דעל איזה דבר קאמר הא לאו הכי, ומאי קאמר נמי שמפילין אותם בחוזק, מי הן המפילין.

ה'שרידי אש' מביא את כל השקלא וטריא, ואומר שנפלה טעות בהעתקה או בהדפסה של ספר התרומה ונשמטו כמה מילים (שו"ת שרידי אש חלק ב סימן ד פרק ד):

ולכן נ"ל, שלשונו של ספר התרומה לקויה בחסר, ונשמטו בטעות המעתיק או המדפיס כמה תיבות שצריך להשלימן עפ"י המשך העניין, וכך צריך להגיה: 'אילים המנגחים זא"ז אין בהם משום ריסוק איברים. **ובית המטבחים שמפילים אותה ונופלין אין בהם משום ריסוק איברים** לפי שנועצים ציפורניהם בארץ, הא לאו הכי אסורים, שמפילים אותם בחוזק, אבל נפלה מאליה אפילו בלא ידיעה מותרת בדלא נפלה מגובה יו"ד טפחים'...

אם כן, כוונת ספר התרומה היא להסביר מדוע איילים המתנגחים אם הפילו זה את זה אסורים, כי דווקא בבית המטבחים אם הפילו זה את זה אין ריסוק איברים כי נועצים את ציפורניהם בקרקע ולכן עוצרים את נפילתם. אך כאשר לא מדובר בנעיצת הציפורניים, כגון שהנפילה הייתה בפתאומיות כמו במקרה של האיילים המתנגחים, הדין שאסורים. לפי הגהה זו ממילא מתורצת קושיית הבית יוסף - כי יוצא שספר התרומה לא שינה מדברי הגמרא, אלא ביאר מדוע איילים שהתנגחו והפילו זה את זה אסורים.

הרב ויינברג לא שינה גירסאות קדמונים בחיפזון ומסברא, אלא רק כאשר היו לאריות חותכות לכך. ואלו דבריו:

וכדי שלא יתקש המתקש שהגהתי אינה אלא השערה בעלמא, הנני להביא את לשונם של הראשונים שהעתיקו מספר התרומה. והא לך לשונו של ספר הסמ"ג עשה סג (מהדורת מכון שלמה אומן עשה כרך ראשון עמ' תקז):

נפלה מן הגג טריפה, אבל דלגה אפילו דרך ארובה שהיא באמצע הבית, שאין לה במה לסרך דרך נפילתה, כשרה, שאומדת עצמה לקפיצה זו. ואילים המנגחים זא"ז אין בהם משום ריסוק איברים. ובית המטבחים שמפילים אותה בחוזק לארץ אין בהם משום ריסוקי איברים לפי שנועצת ציפורניה בארץ, אבל באילים המנגחים שנפלו מחמת הנגיחה ודאי חוששין. כך מסיק רב הונא. אבל נפלו מאליהם מותרים אם לא נפלו מגובה עשרה טפחים, כדמוכח פרק שור שנגח את הפרה.

וצריך רק להשוות את לשונו של הסמ"ג עם לשונו של ספר התרומה כדי לראות שכל הפיסקא לקוחה מספר התרומה, שמחברו היה רבו של בעל הסמ"ג כידוע (ועיין ב"שם הגדולים" להחיד"א בערכו), ובכל מקום הוא מביא את לשונו, כמו הפיסקא הסמוכה "וכל מקום שיש לחוש לריסוק איברים..." לקוחה גם היא מספר התרומה.

ואני מעתיק את לשונו של מחזור ויטרי שהעתיק מספר התרומה, ככתוב בראש הלכות שחיטה "ואלו הלכות שחיטה כאשר מבואר בספר התרומה מר' ברוך ב"ר יצחק". והרואה שם יראה שגם הלכות טריפות העתיק מספר התרומה, כי כל הדינים המובאים שם כתובים במפתח לספר התרומה אות באות, כנראה לעין הקורא. וז"ל שם:

יח. דין נפלה בהמה מן הגג או מן העליה או נפלה דרך ארובה מגובה עשרה טפחים, טריפה. ואם דילגה מאליה, אמדה נפשה וכשרה. ואם הניחה למעלה ומצאה למטה, יש לומר שדילגה וכשרה. ואילים המנגחין זא"ז כשרין. **וטבח המפיל בהמתו לארץ בשעה שרוצה לשוחטה, אעפ"י שמפילה בחוזק כשרה, לפי שנועצת ציפורניה בארץ.** או אם החליקה ונפלה לארץ מאליה אעפ"י שעתה אינה נועצת ציפורניה, כיון שלא הפילו בחוזק כשרה, כיון שאין גובה עשרה טפחים מכריסה לארץ, כדאיתא בפרק הפרה.

עכ"ל אות באות של מפתח לספר התרומה ומחזור ויטרי. ועפ"י השוואה זו של ספר התרומה ללשונות הסמ"ג ומחזור ויטרי מתברר כי הגהתנו בלשונו של ספר התרומה אמיתית בלא שום ספק.

עד כאן דברי שו"ת שרידי אש שם. תהי נשמתו של הרב ויינברג זצ"ל צרורה בצרור החיים.

...תקופתנו נעשתה איפוא לזמן של חיפוש אלוקים, של חקירה אחריו ורצון להגיע אליו. בשעה העלולה להיות מכרעת בחיי האומה אל לו לנוער החרדי לשבת בחיבוק ידיים, אלא מוטל עליו לעמוד על המשמר ולהורות את הדרך לנבוכים. אין הנוער החרדי רשאי לפחד מפני השאיפות להתחדשות ולהתנערות דתית, משום שלא הרי התחדשות והתנערות דתית בידי התנועה לתיקונים בדת בימי שגשוגו של הליברליזם במערבה של אירופה. ה'מתקנים' בשעתם שאפו בעיקר לפרוק מעליהם את עול המצוות המעשיות, להפקיע מן הדת את כוחה החיוני, ולפנותה מעולם העשייה לקרן זווית של ההיכל, שאף הוא נועד רק לימי פגרה של חגים ומועדים. אך לא כן השואפים להתחדשות דתית בימינו, יודעים הם כי דת פירושה שישעבד האדם את רצונו לרצונו של בורא עולם, אלא שהם שואפים לגילוי חדש של אור הדת, ולקבלה חזרת של תורת אלוקים הקדומה. הם רוצים לקבל את התורה הזאת לא רק כדבר שבא להם בירושה מאבותיהם, אלא מתוך חוויה פנימית עמוקה, ומתוך בחירה עצמאית. משתוקקים הם להגיע לקבלת התורה ולדרישת האמונה על ידי זכותם הם, ובחסדי ה' עליהם.

הרב יחיאל יעקב ויינברג זצ"ל, 'לפרקים' מהד' תשע"ו עמ' רח